

Ainekava

IV kooliaste

Üldajalugu

Klass: 10. klass	Tunde nädalas: 2
------------------	------------------

Ainekava aluseks on riiklik gümnaasiumi õppekava ja selle lisa nr 5
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4021/2m_lisa5.pdf#

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ainekavas on välja toodud rõhuasetused, kooli eripärast tulenevalt olulisim. Kooli ja valdkonna eripärad on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ning valdkonnakavades.

Õppeaine kirjeldus Gümnaasiumi ajalooõpetuses tähtsustatakse probleemikeskset käsitlust, väärtustatakse kultuurilist mitmekesisust, sh kujundatakse mõistmist, et mitmekesisus on ühiskonna rikkus ja arengu tingimus.

Õppijat suunatakse uurimise, arutluse ning analüüsi kaudu looma seoseid ja tegema järeldusi, kujundama isiklikku suhtumist ning põhjendama seda argumenteeritult. Kriitilise mõtlemise kujundamiseks käsitletakse erinevaid allikaid jt õppetekste, mis annavad ajaloosündmustele hinnangu erinevast seisukohast lähtudes.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, eri inimesed ning paigad. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujuneb õpilasel järk-järgult arusaam ajaloost.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

Gümnaasiumi lõpetaja:

1. analüüsib ajalooperioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel;
2. analüüsib Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo kontekstis ning mõistab vastastikuseid seoseid;
3. mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi;
4. mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid;
5. mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
6. analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni;

7. mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest;
8. tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust;
9. mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;
10. mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.

Hindamine

Ajaloo õpitulemuste kontroll ja hindamine sisaldab suulist ning kirjalikku küsitlust, tööd allikmaterjalidega ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Õpitulemused	Õppesisu	Üldpädevused, läbivad teemad, lõimingud
Õpilane:		
teab ajaloo perioode, neile iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi ajaloolises arengus;	Kreeka linnriigid, Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida-Rooma. Keskaeg: läänikord, linnaühiskond. Uusaeg: renessanss ja humanism, reformatsioon ja vastureformatsioon. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale: valgustus. Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke.	ÜLDPÄDEVUSED Kultuuri-ja väärtuspädevus - teab Euroopa ajaloo vaimulaadi kujunemist ja toob näiteid iseloomulikest tunnustest Õpipädevus - suudab organiseerida õpikeskkonda, seostada õpitut varem omandatuga Digipädevus - leiab IT keskkonnast sobivaid näiteid LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet – mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel
mõistab inimese, ühiskonna ja kultuuri olemuslikke seoseid erinevatel ajalooperioodidel, analüüsib väärtushinnangute ja väärtusruumi muutumist ajas;	Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus. Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks. Rooma õigus. Feodaalide ja talurahva eluolu. Keskaeg: kristlik kultuur, rüütlikultuur. Uusaeg: humanism, valgustus, rahvuslus.	ÜLDPÄDEVUSED Kultuuri-ja väärtuspädevus - analüüsib Euroopa ajaloo vaimulaadi arengut LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet - mõistab Euroopa kultuuri muutusi läbi ajaloo
iseloomustab ja võrdleb ajastuid erinevate ühiskonnaelu valdkondade osas	Vana-Kreeka ja Rooma, keskaja ja uusaja valitsemine, majandustegevus, eluolu. Keskaeg: käsitöö ja kaubandus, põllumajandus Valitsemine, keisrivõim ja paavstlus. Uusaeg: maadeavastuste mõjud ning tagajärjed. Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng	ÜLDPÄDEVUSED suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt väljendada, oma seisukohti antiigi, keskaja ja uusaja kohta esitada ja põhjendada; lugeda ja mõista teabe- ja tarbetekste Kultuuri-ja väärtuspädevus - väärtustab teaduse- ja tehnoloogia arengut

	uusajal. Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses	LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet - mõistab antiigi, keskaja ja uusaja olemust kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme
rekonstrueerib minevikus elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat;	Kreeka linnriikide kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus. Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus. Eluolu keskajal, Must surm. Uusaeg: industriaalühiskonna ja linnastumise mõju	ÜLDPÄDEVUSED sotsiaalne ja kodanikupädevus - väärtustada jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end Euroopa ja kogu maailma ühiskonna liikmena kultuuri- ja väärtuspädevus – tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimestega LÄBIVAD TEEMAD kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja rekonstrueerib minevikus elanud inimeste elu
toob näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas;	Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur. Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Constantinus. Ch. Kolumbus. Martin Luther. Voltaire, Prantsuse revolutsioon. Napoleon. G. Washington	ÜLDPÄDEVUSED õpipädevus – seostab omandatud teadmisi varem õpituga LÄBIVAD TEEMAD väärtused ja kõlblus – tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja saab aru isiku osast ajaloos
teab religioonide ja ideoloogiliste õpetuste tekkelugu, leviku põhjusi ning mõju ühiskonna arengule	Ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan. Ristisõjad. Reformatsioon ja vastureformatsioon. Viide Liivimaa ristisõjale.	ÜLDPÄDEVUSED kultuuri- ja väärtuspädevus – analüüsib ja väärtustab oma seotust ühiskonnaga, teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga, hindab ühiskondlikke väärtusi, on salliv LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet – on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust

analüüsib näidete toel hariduse arengut erinevatel ajaperioodidel, mõistab, kuidas mõjutas haridus ühiskonna arengut ja inimese elu;	Hellenite haridus, Platon ja Aristoteles, haridus Roomas. Ülikoolid ja skolastika. Luterlus ja talurahvaharidus. Valgustuse põhimõtted. Haridus ja luterlus. Viide Eesti talurahvakoolidele.	ÜLDPÄDEVUSED õpipädevus – seostab omandatud teadmisi varem õpituga LÄBIVAD TEEMAD kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme
tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ajastu kontekstis, selgitab näidete abil nende tähtsust oma ajas ning nende mõju järgnevatele ajastutele, mõistab kultuuri järjepidevust;	Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater. Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst. Teaduse ja tehnika areng keskajal ja uusajal.	ÜLDPÄDEVUSED kultuuri- ja väärtuspädevus – väärtustab oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustab kunsti ja loomingut; hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi suhtluspädevus – suudab oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ja mõista teabe- ja tarbetekste LÄBIVAD TEEMAD teabekeskond ja meediakasutus – suudab meediamailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada, austab intellektuaalset omandit
teab Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu	Rooma impeerium. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine.	ÜLDPÄDEVUSED digipädevus – suudab kasutada IT vahendeid info leidmiseks LÄBIVAD TEEMAD väärtused ja kõlblus – tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid nende arengus
toob näiteid demokraatia kujunemisloost;	Ateena demokraatia. Rooma vabariik, res publica. Rooma õigus. Senat	ÜLDPÄDEVUSED kultuuri- ja väärtuspädevus – hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi LÄBIVAD TEEMAD kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid

iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule, tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal	Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.	ÜLDPÄDEVUSED kultuuri- ja väärtuspädevus – väärtustab loomingut, teaduse ja tehnika saavutusi ja nende mõju ühiskonnale sotsiaalne ja kodanikupädevus - suudab mõista globaalprobleemide algpõhjuseid LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet – on ettekujutus kultuuriga määratud elupraktikate eripärast
seletab ja kasutab kontekstis mõisteid renessanss, humanism, reformatsioon, absolutism, parlamentarism, valgustus, revolutsioon, reform, kapitalism, kolonialism, urbaniseerumine, sotsialism	Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine.	ÜLDPÄDEVUSED õpipädevus – seostab omandatud teadmisi varem õpituga LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet – kujuneb kultuuriteadlikuks inimeseks